

OKVIR ZA PRIMJENU ESG-A U IZVJEŠTAVANJU BANAKA

Sanja Broz Tominac

Izv.prof.dr.sc., Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska,
sbroz@efzg.hr; ORCID ID 0000-0002-7670-4341

Martina Dragija Kostić

Izv.prof.dr.sc., Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska,
mdragija@efzg.hr; ORCID ID 0000-0003-0131-0345

Ivana Dražić Lutitsky

Prof.dr.sc., Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, Hrvatska,
idrazic@efzg.hr; ORCID ID 0000-0003-3562-9864

Sažetak: ESG odnosno Environmental, Social and Governance kriteriji predstavljaju sve veći imperativ u poslovanju poduzeća općenito, a napose bankama kao financijskim institucijama zbog sve većeg utjecaja klimatskih promjena na poslovanje u svim sferama gospodarstva. Stoga se javlja potreba za razvojem regulatornog okvira kao osnove za održivost financijskog sektora. Tim se kriterijima banke podupire na primjenu ekološke, društvene i upravljačke prakse s ciljem ublažavanja rizika, ali i povećanja njihove reputacije na tržištu. Generalno govoreći financijske institucije imaju važnu ulogu u ostvarivanju ciljeva održivog razvoja, refleksija čega su neprekidne inovacije u poslovanju, prilagođavanje novim uvjetima i razvoj zelenih usluga. Neke banke koje posluju na teritoriju Republike Hrvatske već su postavile ESG ciljeve te i nastoje implementirati u svoje poslovanje. Budući je tema aktualna i prvi izvještaji se tek očekuju, dan je sustavan pregled najrecentnije literature na temu održivog izvještavanja u bankama. Što se tiče Republike Hrvatske postoji prostor za unapređenje implementacije ESG kriterija, a samo izvještavanje tek će uslijediti za prethodno razdoblje.

Ključne riječi: ESG, nefinancijsko izvještavanje, izvještavanje o održivosti, banke

JEL classification: G21, M14, Q01

UVOD

Protetklih godina kreatori europskih politika pojačali su svoje napore u stvaranju regulatornog okvira za poboljšanje održivosti financijskog sustava. Zakonodavni okvir se stoga obogaćuje kreatorima politika i regulatorima koji pažljivo slijede cilj održivijeg ekonomskog sustava u kojem financijske institucije mogu djelovati kao katalizatori (Bruno & Lagasio, 2021). Sukladno tome bankovni sektor suočava se sa sve većim nadzorom dionika u pogledu svojih utjecaja na okoliš i društvo s obzirom na njegovu ključnu ulogu u poticanju gospodarskog rasta. U tom smislu banke se potiču na usvajanje ekološke, društvene i upravljačke prakse kako bi ublažile rizike i zaštitile

svoj ugled. Stoga upravo ESG (engl. Environmental, Social and Governance) posljednjih godina privlači sve veću pozornost budući je održivi gospodarski razvoj postao važan čimbenik raznih, pa i bankovnih (financijskih) institucija. Prema ESG-u kriteriji zaštite okoliša odnose se na brigu poduzeća o okolišu kroz ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu istima, te prevenciju onečišćenja i zdrav ekosustav; društveni ili socijalni kriteriji ispituju načine na koje poduzeća upravljaju ljudskim resursima, osiguravanjem jednakih mogućnosti za sve, ali i na koji se način odnose prema lokalnoj zajednici dok se kriteriji upravljanja odnose na upravljačku strukturu poduzeća, etičku kulturu, poslovne odnose i upravljanje rizicima.

Europska unija je usvajanjem Direktive o nefinancijskom izvještavanju (2014/95/EU, 2014) uvidjela potrebu implementacije visoke i usporedive razmjene informacija kako bi se razumio razvoj, rezultat poslovanja, ali i utjecaj poslovanja poduzeća na okoliš, društvo, ljudska prava i druga pitanja. Stoga je donošenje jedinstvenog akta kojim se uređuje nefinancijsko izvještavanje na razini čitave Europske unije bio logičan slijed. Navedeno je potrebno kako bi se osigurale usporedive informacije nefinancijskog karaktera onih poduzeća koja posluju u jednoj ili više članica Europske unije. A kako bi se odredbe prethodno spomenute Direktive injektirale u nacionalno zakonodavstvo donesen je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o računovodstvu (NN 120/16) s primjenom od 2017. godine, pri čemu su prvi obveznici trebali objaviti nefinancijska izvješća za poslovnu godinu koja je započela na dan 1. siječnja 2017. godine ili kasnije. Napokon, CSRD Direktiva odnosno Direktiva o korporativnom izvještavanju o održivosti stupila je na snagu 1. siječnja 2024. godine i zamijenila direktivu iz 2014. godine, čime se Republika Hrvatska obvezala preuzeti je u nacionalno zakonodavstvo do srpnja 2024. godine. Novom Direktivom zahtijevaju se opsežnija i stroža pravila pri nefinancijskom izvještavanju odnosno sada nefinancijsko izvještavanje postaje izvještavanje o održivosti. Direktna posljedica toga su izmjene Zakona o računovodstvu (NN 85/24), te izmjena Zakona o reviziji (NN 85/24) i Zakona o tržištu kapitala (NN 85/24) pri čemu prvi donosi povećanje broja obveznika koji izvještavaju o održivosti i on sada iznosi oko 500 poduzeća (ranije je time bilo obuhvaćeno njih sedamdesetak), a proširuje se i sadržaj izvještaja, te su informacije za objavu preciznije određene. Sam izvještaj je digitaliziran, a prvi izvještaji sastavljat će se za poslovnu godinu koja je započela 1. siječnja 2024. ili na kasniji datum, odnosno obveznici nefinancijskog izvještavanja posljednje su nefinancijske izvještaje objavili 2024. godine za poslovnu godinu 2023. Novo izvještavanje o održivosti trebalo bi predstavljati temelje za bolju komunikaciju sa svim dionicima, što uključuje i financijski sektor koji ima ključnu ulogu u postupku tranzicije ka održivom gospodarstvu usmjeravajući prikupljeni kapital u održive ekonomske aktivnosti.

PREGLED LITERATURE

(Sharma, Vasishta, & Singla, 2025) istraživali su utjecaj svijesti o zelenom bankarstvu na usvajanje zelene financijske tehnologije što dodatno utječe na ESG ulaganje, percipiranu profitabilnost i održivo bankarstvo, te su utvrdili kako je usvajanje zelene tehnologije pozitivno povezano s povećanim ESG ulaganjem. U Poljskoj, primjerice, komercijalne banke već nekoliko godina izvještavaju o aktivnostima povezanim s utjecajem na okoliš, društvo i korporativno upravljanje. (Matuszak-Flejsman, Lukaszewski, & Banach, 2024) u svom radu daju prikaz pripreme poljskih banaka za

nova pravila izvještavanja, te su proveli istraživanje u četiri skupine poslovnih banaka pri čemu su uočili određene propuste u pripremi ovih banaka za nefinancijsko izvještavanje, pri čemu ističu usporedivost tih izvještaja kao jedan od ključnih izazova.

Istraživanje koje je proveo (Zournatzidou, 2024) opovrglo je njegovu ideju da bi izvršni direktori u upravnom odboru mogli značajno poboljšati ESG učinak financijskih institucija, te predlaže da se usvajanjem stroge politike neovisnosti odbora mogu ublažiti ekološke, društvene i upravljačke posljedice koje proizlaze iz kontrole internih rukovoditelja. (Sun, Mirza, Umar, & Ktaich, 2024) proveli su studiju o učincima ESG-a na bankovne rezultate tijekom povećanja kamatnih stopa, pri čemu su analizirali uzorak banaka iz dvadeset i sedam zemalja Europske unije, te zaključili da su ESG čimbenici i dalje ključni za uspješnost bankarstva budući da banke s manje ESG kontroverzi i višim ESG rezultatima pokazuju bolje performanse prilagođene riziku, odnosno banke s jačim ESG profilima imaju manje kreditnih infekcija i posljedično održavaju bolju kvalitetu imovine. (Gaia Soana, 2024) ističe da su ESG strategija, ESG odbor i menadžersko preuzimanje rizika značajni kanali putem kojih ESG poticaji utječu na ESG učinak i ESG kontroverze u bankarskom sektoru.

U Turskoj (Yavuz, i dr., 2024) ističu da strano vlasništvo i prisutnost stranih članova uprave pozitivno koreliraju s višim ESG objavama, dok je koncentracija vlasništva u negativnoj korelaciji s ESG učinkom, što upućuje na oprez pri usporedbi poduzeća u različitim sektorima isključivo na temelju ESG-a budući da čimbenici upravljanja različito utječu na ishode u financijskom i nefinancijskom kontekstu. Stoga naglašavaju ključnu ulogu vlasničke strukture i sastava odbora u poboljšanju ESG transparentnosti, čime nude vrijedne uvide i za regulatore i za investitore pridonoseći nijansiranom razumijevanju načina na koji strukture upravljanja oblikuju učinak ESG-a u financijskim i nefinancijskim poduzećima u Turskoj. (Menicucci & Paolucci, Board gender equality and ESG performance. Evidence from European banking sector., 2024) idu korak dalje pa su istražili odnos ravnopravnosti spolova u upravi i uspješnosti zaštite okoliša, društva i upravljanja u europskom bankarskom sektoru, pri čemu su analizirali uzorak sedamdeset i dvije banke Europske unije u razdoblju od 2015. do 2021. godine, te razvili ekonometrijski model primjenom neuravnoteženog panela s čvrsto fiksnim učincima i godišnjim kontrolama. Njihovi nalazi upućuju na značajan pozitivan odnos između broja žena u upravnim odborima i ESG učinaka europskih banaka samo do određenog praga direktorica (najmanje tri žene), te da postotak žena direktno ima pozitivan i strateški značajan utjecaj na društvenu dimenziju ESG okvira. Isti autori (Menicucci & Paolucci, ESG dimensions and bank performance: an empirical investigation in Italy, 2023) proveli su istraživanje u Italiji o utjecaju ESG-a na poslovanje banaka, te su njihovi nalazi pokazali da ESG politike negativno utječu na operativni i tržišni učinak u bankarskom sektoru, što sugerira da talijanske banke nisu u potpunosti prihvale snažne postupke održivosti.

U SAD-u primjerice (Bressan, 2024) ističe da je analiza kreditnih portfelja banaka pokazala da se stambeni krediti znatno smanjuju s ESG rezultatima banaka, odnosno da održive banke nerado posuđuju novac za projekte nekretnina izlažući ih potencijalno visokom ESG riziku. Nadalje, provedeno je ispitivanje utjecaja ESG-a na stabilnost banaka na različitim kontinentima, fokusirajući se na konvencionalne i islamske bankarske industrije (Sendi, Hasanul, Hassan, & Huq, 2024). Njihova empirijska analiza ukazuje na pozitivan utjecaj ESG aktivnosti na stabilnost ovih financij-

skih institucija, pri čemu ocjena ekološkog stupa pokazuje kao pozitivne i statistički značajne rezultate ističući prednosti ekološki odgovornih praksi. I u Ukrajini postoji opasnost od povlačenja dužničkog kapitala iz industrija koje su prepoznate kao “priljave”, što znači da se uslijed ESG -a banke preorijentiraju na projekte koji uključuju uštedu energije i energetske učinkovitost, smanjenje emisije stakleničkih plinova u atmosferu, smanjenje potrošnje vode i drugih resursa (Bortnikov & Lyubich, 2022).

(Purcarea & Radulescu, 2024) istražili su u svojoj studiji načine na koji banke odlučuju implementirati održivost, te pokazati prednosti i izazove koje ta integracija donosi. Rezultati pokazuju da ispravno usvajanje principa dugoročne održivosti ima višestruku korist od povećanja operativne učinkovitosti, poboljšanja imidža banke do pozitivnog utjecaja na društvo i okoliš. Rezultati istraživanja kojeg su proveli (Liu & Xie, 2024) pokazuju da poboljšana ESG izvedba može ublažiti rizik likvidnosti u poslovnim bankama smanjenjem udjela nenaplativih plasmana i poboljšanjem ukupne financijske uspješnosti, da strukturiranjem i provedbom održivih poslovnih praksi ESG elementi mogu poboljšati razine upravljanja likvidnošću poslovnih banaka i smanjiti učestalost i učinke rizika likvidnosti. Slično, ESG aktivnosti pozitivno utječu na rizik neplaćanja (engl. default risk) (Korzeb, Karkowska, Matyssek-Jedrych, & Niedziolka, 2024). I (Buallay, 2019) navodi kao rezultat provedene studije snažan utjecaj ESG-a na poslovanje banaka pri čemu ističe pozitivan učinak na ROA (engl. return on assets).

DEFINIRANJE ESG KRITERIJA I AKTIVNOSTI SREDIŠNJE BANKE

Alokaciju kapitala određuje financijski sektor odnosno banke kao financijske institucije mogu izravno usmjeriti kapital prema onim aktivnostima koje su u skladu s održivim razvojem, pa će tako implementiranjem ESG kriterija u svoje evaluacije izravno dati prednost onim aktivnostima koje uzimaju u obzir ekološke, društvene i upravljačke čimbenike. Europsko nadzorno tijelo za bankarstvo (eng. European Banking Authority – EBA) je 2018. godine donijelo Akcijski plan za financiranje održivog razvoja kojim se definiraju ciljevi povezivanja financija s posebnim potrebama europskog i svjetskog gospodarstva u društvenu korist (EK, 2018). Navedeni akcijski plan za ciljeve je imao preusmjeravanje tokova kapitala prema održivim ulaganjima u cilju ostvarivanja održivog rasta, upravljanje financijskim rizicima koji su rezultat klimatskih promjena, društvenih pitanja i iscrpljivanja resursa kao i podupiranje transparentnosti u gospodarskim i financijskim aktivnostima.

U prosincu 2022. EBA je objavila svoju mapu puta u kojoj su navedeni ciljevi i vremenski okvir za izvršavanje mandata i zadataka u području održivih financija i ekoloških, društvenih i upravljačkih rizika (ESG), te se ova mapa puta za održivo financiranje nadograđuje na njen prvi akcijski plan o održivom financiranju iz 2019. godine i zamjenjuje ga. Novim dokumentom objašnjava se redoslijed i sveobuhvatan pristup EBA-e tijekom sljedeće tri godine za integraciju razmatranja ESG rizika u bankovni okvir i podršku naporima Europske unije da postigne prijelaz na održivije gospodarstvo, te se također osigurava kontinuitet radnji preuzetih u okviru prethodnog akcijskog plana, istovremeno provodeći potrebne prilagodbe nakon razvoja tržišta i regulative, uključujući nove mandate i nova područja fokusa.

U području transparentnosti i objavljivanja EBA će nastaviti svoj rad povezan s razvojem i provedbom ESG rizika institucija i širih objava o održivosti. Slično tome nastaviti će ulagati napore kako bi osigurala da se ESG čimbenici i rizici na odgovara-

jući način integriraju u okvir institucija za upravljanje rizikom i njihov nadzor. Nadalje, EBA će pridonijeti razvoju zelenih standarda i oznaka, te mjerama za rješavanje novih rizika u ovom području, kao što je greenwashing. Naposljetku, EBA će procjenjivati i nadzirati razvoj održivih financija i ESG profil rizika institucija.

Pred Europskom unijom su signifikantni izazovi kako bi postala prvi klimatski neutralan kontinent, te će donesena Direktiva o korporativnom izvještavanju o kojoj je uvodno bilo riječi omogućiti uvid u to kako će financijski sektor u budućnosti mijenjati svoju strategiju investiranja i koje će financijske proizvode razviti. S druge strane, javnost i investitori moći će procijeniti utjecaj poduzeća na okoliš i stanovništvo, ali i financijske rizike koji su posljedica klimatskih promjena kojima svjedočimo. Sve je češća pojava prirodnih i klimatskih katastrofa što je inicijalno veći trošak osiguravatelja, no i banke se tada suočavaju sa gubicima uslijed smanjenja profitabilnosti pouzeća koja su izložena takvim klimatskim promjenama ili pak njihovo poslovanje ovisi o prirodnim resursima. Sve to upućuje na potrebu da se razvije svijest o okolišnim pitanjima, ali i o različitim socijalnim čimbenicima koji također mogu negativno utjecati na financijske institucije (banke) budući da loši i neadekvatni uvjeti rada i nagrađivanja rada stvaraju loš imidž, te možebitne pravne konzekvence koje u konačnici rezultiraju financijskim gubicima.

2021. godine Hrvatska narodna banka donosi Klimatsku deklaraciju u kojoj se obvezala na daljnje uključivanje pitanja klimatskih promjena u svoj rad. S odlukom o pristupanju euro području u srpnju 2022. godine HNB je intenzivirao svoje klimatske aktivnosti produbljuvanjem članstva u odborima i skupinama u Eurosustavu koje provode opsežnu klimatsku agendu Europske središnje banke (ESB).

Klimatskom strategijom HNB utvrđuje sljedeće glavne ciljeve i prioritete za razdoblje 2024. – 2026. (HNB, 2023):

1. HNB će razvijati i redovito provoditi analize i procjene utjecaja klimatskih rizika na stabilnost cijena, gospodarska kretanja i stabilnost financijskog sustava s ciljem povećanja razumijevanja potencijalnih posljedica klimatskih promjena na gospodarstvo i financijski sektor, te će razvijati odgovarajuće strategije za upravljanje i prevenciju tih rizika. Iz navedenog proizlazi da će HNB prikupljati podatke o klimatskim promjenama, istraživati njihov utjecaj na hrvatsko gospodarstvo, te cjenovnu i financijsku stabilnost, objavljivati prikupljene rezultate, te izrađivati edukacijske materijale o utjecaju klimatskih promjena.

2. HNB će jačati svoje nadzorne aktivnosti u području klimatskih rizika, uključujući procjenu i praćenje klimatske izloženosti kreditnih institucija u skladu s aktivnostima SSM-a (engl. single supervisory mechanism), te redovno provođenje klimatskih testova otpornosti na stres. Cilj je osigurati da kreditne institucije razumiju klimatske rizike kojima su izložene i usklade svoje poslovanje s istima. Iz navedenog proizlazi da će HNB uključiti klimatske i okolišne rizike u sustav nadzora, te provoditi stres testove kreditnih institucija za klimatske rizike.

3. HNB će jačati suradnju s vanjskim dionicima i financijskim sektorom, te podržavati prelazak prema niskougličnom gospodarstvu u području financiranja prilagodbe i borbe protiv klimatskih promjena i zaštite okoliša. Banka će objavljivati informacije o utjecaju vlastite financijske imovine na klimu, te će također razmotriti i mogućnosti ulaganja u okolišno održive projekte, a unutar Eurosustava razmotriti korištenje instrumenata monetarne politike s ciljem poticanja održivog razvoja. Nave-

deno implicira da će HNB izraditi strategiju i ustrojiti sustav upravljanja klimatskim rizicima i nastaviti izvještavati o ESG ulaganju financijske imovine. Također će promovirati investiranje u aktivnosti povezane sa prilagodbom klimatskim promjenama i niskougljične tehnologije.

4. HNB poduzima korake za smanjenje vlastitoga ugljičnog otiska i povećanje energetske učinkovitosti svojih aktivnosti promicanjem primjene održive prakse u upravljanju imovinom i resursima, te će raditi na postizanju klimatskih ciljeva kroz smanjenje emisija stakleničkih plinova, povećanje energetske učinkovitosti i promoviranje održivih načina transporta. Stoga će HNB uspostaviti proces sustavnog praćenja vlastitog ugljičnog otiska i jačati postojeće uz poduzimanje dodatnih mjera za njegovo smanjenje.

5. S ciljem ostvarivanja spomenutih ciljeva i provođenje potrebnih aktivnosti HNB će pojačati napore u edukaciji zaposlenika o klimatskim promjenama. Nastavit će se i suradnja sa ESB-om i nadzornim tijelima s ciljem razmjene iskustava i znanja i odabira najboljih praksi uz donošenje akcijskih planova za određena područja.

Integracija ESG (ekoloških, društvenih i upravljačkih) kriterija u poslovanje banaka dovodi do promjene paradigme u njihovom djelovanju, te na taj način ovi kriteriji postaju ključni dijelovi korporativne strategije, upravljačkih procesa, procjene rizika i evaluacije uspješnosti banaka. U tom kontekstu taj proces integracije uključuje analizu utjecaja na strategiju, poslovne operacije i očekivane rezultate uključujući i postavljanje ciljeva za poboljšanje ESG utjecaja. Utjecaj održivosti na banke proteže se kroz cijeli lanac vrijednosti i na taj način utječe na strateške i operativne aspekte i stvara nove prilike. Kako bi adekvatno odgovorile na tržišne i regulatorne zahtjeve banke su obvezne prilagoditi svoje poslovne modele ESG standardima na svim razinama poslovanja. Svi rezultati u ovom segmentu redovito se objavljuju u godišnjim financijskim i nefinancijskim izvještajima čime je osigurana transparentnost prema investitorima ali i ostalim dionicima što implicira da održivost postaje temeljna komponenta u oblikovanju budućnosti banaka.

ESG IZVJEŠTAVANJE U BANKAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Financijski sektor općenito, a unutar njega banke imaju ključnu ulogu u održivom financiranju uslijed odgovornosti za raspodjelu kapitala prema inicijativama i financijskim proizvodima čiji su ciljevi usklađeni s planovima Europske unije, ali i nacionalnim planovima koji se tiču održivosti. ESG kriterije važno je uvrstiti u sve organizacijske dijelove banke jer će na taj način svi involvirani biti u mogućnosti djelovati u skladu s njima. Kako bi banke mogle upravljati ESG utjecajima potrebno je razviti strategiju, te osim implementacije ESG kriterija u poslovne procese banke, potrebno je definirati i ciljeve koji se žele postići no isto tako identificirati i potencijalne rizike u tom procesu.

Kao što je navedeno u uvodnom dijelu rada CSRD Direktiva, odnosno Direktiva o korporativnom izvještavanju o održivosti stupila je na snagu 1. siječnja 2024. godine, te zahtijeva objavu obveznika izvještavanja o održivosti za poslovnu godinu koja je započela 1. siječnja 2024. ili na kasniji datum, što znači da će prvi takvi izvještaji biti dostupni u 2025. godini. Svi veliki poduzetnici, kao i matična društva velikih grupa koji su subjekti od javnog interesa koji kotiraju na burzi bilo koje države članice, kreditne institucije, društva za osiguranje ili društva za reosiguranje koji na datum

balance prelaze kriterij prosječnog broja od 500 radnika, tijekom prethodne poslovne godine postaju obveznici izvještavanja o održivosti za poslovnu godinu kako je ranije navedeno. Kako su banke kreditne institucije i one su obvezne izvještavati na zahtijevani način (NN, 2024).

(KPMG, 2021) Navodi da će održivost imati utjecaja na banke kroz cijeli lanac vrijednosti, u strateškom i operativnom smislu, te ističe da banke moraju u cilju što bolje prilagodbe tržišnim i regulatornim zahtjevima svoje cjelokupno poslovanje prilagoditi ESG zahtjevima na svim razinama, a koje se mogu definirati kroz deset točaka:

1. razmatranje održivosti u poslovnoj strategiji i organizacijskoj strukturi,
2. prilagodba portfelja proizvoda i klijenata banke,
3. identifikacija/klasifikacija održive imovine,
4. ponuda održivog financiranja klijentima banke,
5. refinanciranje održivim instrumentima,
6. razmatranje rizika ESG-a pri određivanju cijena i upravljanju cjenovnim rizikom,
7. razmatranje ESG rizika unutar kapitalnih zahtjeva,
8. uključivanje ESG kriterija u procese distribucije,
9. izvještavanje o vlastitim ESG rizicima i njihovu utjecaju na nadzorna tijela i druge dionike, te
10. upravljanje ESG podacima.

Što se tiče ispunjavanja kriterija izvještavanja o održivosti u financijskom sektoru Republike Hrvatske potreban je značajan napredak. Navedeno potkrepljuje činjenica da manje od 50% banaka ima ESG strategiju po navođenju Hrvatske gospodarske komore sukladno provedenom ESG rejtingu. Kod ostalih financijskih institucija, osim leasing društava, taj udio je i upola manji. Stoga je potrebno uložiti intenzivnije napore u implementaciju ESG kriterija u poslovanje, te učinkovitije upravljati ESG rizicima kako bi postigli konkurentniju poziciju na tržištu izbjegavajući pad prihoda i urušavanje imidža. Neke banke već su navele ESG ciljeve u svojim dokumentima i nastoje ih implementirati u svoje poslovanje. Najveća banka koja posluje u Republici Hrvatskoj (Zagrebačka banka) u svom godišnjem izvješću za 2023. godinu navodi da financijski ciljevi koje su ostvarili i premašili nisu bili na štetu njihovih ESG ciljeva koji su čvrsto ugrađeni u njihov poslovni model. Ističu i da je društvena dimenzija ESG-a i dalje prioritet za banku (grupu). No, tek u aktualnoj 2025. godini bit će dostupni prvi izvještaji temeljeni na novoj Direktivi za prethodno razdoblje.

ZAKLJUČAK

Integracija ESG kriterija u strategiju banaka i njihove investicijske politike prvenstveno znači razvoj novih zelenih proizvoda i usluga, te isticanje njihove ključne uloge u suvremenom financijskom sustavu. Društveno odgovorno poslovanje prisutno je u poduzećima, ali i bankama kao financijskim institucijama već dugi niz godina, no tek kroz regulativu uloga ESG postaje jedna od ključnih u poslovanju banaka budući da obuhvaćanjem ključnih čimbenika rizika, njihovom identifikacijom i ublažavanjem osiguravaju održivost poslovanja i uspjeh na dugi rok.

Stoga, ESG postaje sve važniji dio poslovanja banaka a poglavito obzirom na globalne klimatske ciljeve i pritisak regulatora. Financijske institucije općenito imaju

ključnu ulogu u postizanju ciljeva održivog razvoja međutim to opet zahtijeva kontinuiranu prilagodbu i inovacije u njihovu poslovanju. Regulatorni okvir posebno je značajan u oblikovanju uvjeta za održivo poslovanje banaka, a svaka banka mora aktivno sudjelovati u njegovu razvoju, te usvajanju regulatornog okvira na nacionalnoj razini što je plodno tlo za održive financije. Naravno, na primjenu regulative potrebno je poticati i transparentnost objavljivanja i izvještavanja banaka.

Iako se suočavaju s brojnim izazovima i preprekama banke će zasigurno profitirati usvajanjem održivosti iz društvene perspektive, perspektive korporativnog upravljanja i ekonomije. Za daljnje analize i istraživanja očekuju se prvi izvještaji u 2025. godini.

LITERATURA

- 2014/95/EU, D. (2014). Dohvaćeno iz <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=cel-ex%3A32014L0095>
- 85/24, N. n. (2024). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbe-ni/2024_07_85_1474.html
- Bortnikov, G., & Lyubich, O. (2022). ESG risk management in Ukrainian banks. *Financial & Credit Activity: Problems of theory & practice*, 6, str. 19. doi:10.55643/fcaptop.6.47.2022.3885
- Bressan, S. (2024). Environmental, social and governance scores and loan composition inside United States Banks. *Sustainability*, 18. doi:<https://doi.org/10.3390/su16188075>
- Bruno, M., & Lagasio, V. (16. 11 2021). An Overview of the European Policies on ESG in the Banking Sector. *Sustainability*. doi:<https://doi.org/10.3390/su132212641>
- Buallay, A. (2019). Is sustainability reporting (ESG) associated with performance? Evidence from the European banking sector. *Management of Environmental Quality*, 30, str. 98-115. doi:<https://doi.org/10.1108/MEQ-12-2017-0149>
- EK. (2018). Akcijski plan o financiranju održivog rasta. doi:<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:52018DC0097>
- Gaia Soana, M. (2024). Does ESG contracting align or compete with stakeholder interests? *Journal of International Financial Markets, Institution and Money*, 96. doi:10.1016/j.intfin.2024.102058
- HNB. (2023). *Klimatska strategija Hrvatske narodne banke*. HNB. <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2011/95/oj/eng>. (n.d.).
- Korzeb, Z., Karkowska, R., Matysek-Jedrych, A., & Niedziolka, P. (2024). How do ESG challenges affect default risk? An empirical analysis from the global banking sector perspective. *Studies in Economics and Finance*, 42, str. 89-114. doi:<https://doi.org/10.1108/SEF-09-2023-0540>
- KPMG. (2021). ESG risks in banks. Dohvaćeno iz <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpc-glclefndmkaj/https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2021/05/esg-risks-in-banks.pdf>
- Liu, J., & Xie, J. (2024). The effect of ESG performance on bank liquidity risk. *Sustainability*, 16. doi:<https://doi.org/10.3390/su16124927>
- Matuszak-Flejsman, A., Lukaszewski, S., & Banach, J. K. (2024). ESG Reporting of Commercial Banks in Poland in the Aspect of the New requirements of the Directive on Corporate Reporting in the Field of sustainable Development (CSRD). *Sustainability*, 20. doi:<https://doi.org/10.3390/su16209041>
- Menicucci, E., & Paolucci, G. (2023). ESG dimensions and bank performance: an empirical

- investigation in Italy. *Corporate Governance*, 3, str. 563-586. doi:10.1108/CG-03-2022-0094
- Menicucci, E., & Paolucci, G. (2024). Board gender equality and ESG performance. Evidence from European banking sector. *Corporate Governance*, 8, str. 147-174. doi:https://doi.org/10.1108/CG-04-2023-0146
- NN. (2024). Zakon o računovodstvu.
- Purcarea, L., & Radulescu, C. V. (2024). The benefits of sustainability integration in banking. *Proceedings of the International conference on business excellence*. 18, str. 935-944. Sciendo. doi:https://doi.org/10.2478/picbe-2024-0081
- Sendi, A., Hasanul, B., Hassan, K., & Huq, T. I. (2024). The effect of ESG on bank stability: Islamic vs. Conventional banks. *Journal of Sustainable Finance & Investment*, str. 1-31. doi:https://doi.org/10.1080/20430795.2024.2395876
- Sharma, R., Vasishta, P., & Singla, A. (2025). Impact of green banking awareness on green Fin-Tech adoption: a way towards profitable and sustainable practices. *Managerial Finance*, 51, str. 377-394. doi:https://doi.org/10.1108/mf-04-2024-0272
- Sun, T., Mirza, N., Umar, M., & Ktaich, F. (2024). When interest rates rise, ESG is still relevant - The case of banking firms. *Finance Research Letters*, 51. doi:10.1016/j.frl.2024.106128
- Yavuz, A. E., Kocaman, B. E., Dogan, M., Hazar, A., Bebuscu, S., & Sutbayeva, R. (2024). The impact of corporate governance on sustainability disclosures: A comparison from the perspective of financial and non-financial firms. *Sustainability*, 19. doi:https://doi.org/10.3390/su16198400
- Zournatzidou, G. (2024). Evaluating Executives and Non-Executives' Impact toward ESG Performance in Banking Sector: An Entropy Weight and TOPSIS Method. *Administrative Sciences*, 10. doi:https://doi.org/10.3390/admsci14100255

FRAMEWORK FOR THE APPLICATION OF ESG IN BANKS' REPORTING

Sanja Broz Tominac

Associate professor, Faculty of Economics and Business, University of Zagreb, Zagreb, Croatia, sbroz@efzg.hr;
ORCID ID 0000-0002-7670-4341

Martina Dragija Kostić

Associate professor, Faculty of Economics and Business, University of Zagreb, Zagreb, Croatia, mdragija@efzg.hr;
ORCID ID 0000-0003-0131-0345

Ivana Dražić Lutlisky

Full professor, Faculty of Economics and Business, University of Zagreb, Zagreb, Croatia, idrazic@efzg.hr;
ORCID ID 0000-0003-3562-9864

Summary: ESG, i.e. Environmental, Social and Governance criteria represent an increasing imperative in business operations in general, and especially for banks as financial institutions due to the greater impact of climate change on operations in all spheres of the economy. According to ESG, environmental criteria refer to companies' care for the environment through climate change mitigation and adaptation, pollution prevention and a healthy ecosystem; social criteria examine the ways in which

companies manage human resources, ensuring equal opportunities for all, and how they relate to the local community, while governance criteria refer to the company's management structure, ethical culture, business relationships and risk management. Therefore, there is a need to develop a regulatory framework as a basis for the sustainability of the financial sector. These criteria support banks' application of ecological, social and management practices with the aim of mitigating risks, but also increasing their reputation on the market. Generally speaking, financial institutions play an important role in achieving sustainable development goals, which is reflected in continuous innovation in business, adaptation to new conditions and the development of green services. By adopting the Non-Financial Reporting Directive (2014/95/EU, 2014), the European Union recognized the need to implement a high and comparable exchange of information in order to understand the development, business results, but also the impact of companies' operations on the environment, society, human rights and other issues. Therefore, the adoption of a single act regulating non-financial reporting at the level of the entire European Union was a logical consequence. The above is necessary in order to ensure comparable non-financial information. The European Banking Authority has adopted a plan for financing sustainable development, the goals of which are to redirect capital flows towards sustainable investments, which sets the European Union the challenge of becoming the first climate-neutral continent. At the level of the Republic of Croatia, the Croatian National Bank has adopted a climate strategy, which sets goals and priorities for the period from 2024 to 2026. In addition to the goals, it is necessary to identify potential risks in the process of implementing ESG criteria. The paper provides an overview of recent literature on reporting on activities related to environmental, social and corporate governance impacts, while highlighting the advantages and challenges that the integration of sustainability brings to bank operations. Significant progress is needed in terms of meeting sustainability reporting criteria in the financial sector of the Republic of Croatia. This is supported by the fact that less than 50% of banks have an ESG strategy, according to the Croatian Chamber of Economy, in accordance with the conducted ESG rating. Since the topic is current and the first reports are still expected, a systematic review of the latest literature on the topic of sustainable reporting in banks is given. As far as the Republic of Croatia is concerned, there is room for improving the implementation of ESG criteria, and reporting itself will only follow in the coming period.

Key words: ESG, nonfinancial reporting, sustainable reporting, banks

JEL classification: G21, M14, Q01

